

MUZEJ ANTIČKOG STAKLA U ZADRU

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2018. GODINU

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.2. Terensko istraživanje

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I NADZORI

Rimski akvedukt Vrana – Zadar u ulici Jurja Šižgorića u Zadru

- Tijekom srpnja 2018. godine u ulici Jurja Šižgorića u Zadru provedena su arheološka istraživanja u kojima je otkriven segment podzemne trase rimskog akvedukta dužine 8 m. Na istraživanoj površini prikupljeni su podaci o tehničkim karakteristikama i vremenu gradnje vodoopskrbnog sustava. Osnovu vodovoda činio je kanal pravokutnog presjeka zatvoren polukružnom zasvođenom konstrukcijom (unutrašnje mjere 1,40 x 0,60 m). Unutrašnjost je bila obzidana s nekoliko slojeva hidraulične žbuke čvrstih vezivnih svojstava. Korito s kontinuiranim padom postavljeno je unutar usjeka u matičnoj stijeni (širine 1,50 m; dubine 2,0 m), a bočni su zidovi kanala podignuti uz okomite stijene prokopanog usjeka. Za gradnju zidova korišteni su djelomično klesani kameni blokovi, dok je svod zidan od sitnog neobrađenog kamenja vezanog malterom. Na unutrašnjoj strani svoda jasno su vidljivi i otisci drvene armature korištene tijekom gradnje. Sitni arheološki nalazi otkriveni na ovoj lokaciji upućuju da je vodovod izgrađen tijekom druge polovice 1. stoljeća.
- Sukladno propisanim uvjetima Uprave za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture RH – Konzervatorskog odjela u Zadru provedene su odgovarajuće mjere zaštite. Otkrivena trasa kanala adekvatno je konzervirana i prekrivena armiranom betonskom konstrukcijom.
- Istraženi segment dio je vodovoda koji je u antičkom vremenu opskrbljivao Zadar (koloniju Jader) pitkom vodom s izvorišta Biba povrh sela Vrane u biogradskom zaleđu. Akvedukt se pružao od izvora, preko Vranske doline u smjeru današnjeg grada Biograda, a potom je tekao u pravcu Zadra kroz i povrh današnjih naselja Sveti Filip i Jakov, Turanj, Sveti Petar, Sukošan i Bibinje. Vodoopskrbni sustav dužine 40,35 km

izveden je gravitacijskim kanalima uz sifonsku dionicu na području Vranske doline. Rimski vodovod Vrana – Zadar i danas predstavlja jedno od najznačajnijih ostvarenja rimskog graditeljstva na zadarskom području.

Arheološki nadzor u ulici Nikole Tesle u Zadru

- U razdoblju od 15. rujna do prosinca 2018. godine vrši se nadzor u ulici Nikole Tesle u Zadru od strane Muzeja antičkog stakla u Zadru. Nadzor je proveden prilikom rekonstrukcije dijela ulice Nikole tesle, koju izvodi firma PZC iz Splita. Investitor radova je Grad Zadar. Pošto se građevinski radovi odvijaju na području arheološke zone grada Zadra strojni iskop je bio pod nadzorom arheologinje Biljane Lovrić. Do kraja prosinca radovi nisu završeni te se nadzor nastavlja i u sljedećoj 2019. godini.
- Do prosinca 2018. godine nisu utvrđeni niti pronađeni nikakvi nepokretni i pokretni arheološki nalazi. Tijekom nadzora svi iskopi su fotografirani i dokumentirani.

Lokalitet Asseria (Podgrađe kod Benkovca)

- U periodu od 4. listopada 2018. do 31. listopada 2018. obavljena su sustavna arheološka istraživanja u Podgrađu kod Benkovca na lokalitetu Asseria. Istraživanja su proveli djelatnici Muzeja antičkog stakla u Zadru pod vodstvom ravnatelja dr. sc. I. Fadića. Stručnu ekipu, uz voditelja, sačinjavali su dr. sc. B. Štefanac – viši kustos, J. Belevski dipl. arh – dokumentarist, Valerija Medić dipl. arh., Anamarija Gorenc dipl. pov., Petra Govorčin dipl. arh. Za ručni iskop angažirano je šest radnika. Iskapanja su izvedena pod nadzorom Konzervatorskog odjela u Zadru.
- Arheološko nalazište *Asseria* je smješteno u središtu južnoliburnskog prostora, na razmeđu današnjih Ravnih kotara i Bukovice. Lokalitet se nalazi 6,0 km istočno od Benkovca, 1,0 km južnije od današnjeg sela Podgrađe. Takav važan položaj na 94 m visokom vapnenačkom uzvišenju koje dominira nad prostranim i plodnim benkovačkim poljem, svakako je razlogom što je ovdje nastalo naselje već u predrimskom dobu. U prapovijesnom razdoblju to je prilično prostrana gradina, dok se u rano rimsko doba razvila u grad “klasičnog” tipa. Imunitet je najkasnije stekla u vrijeme Augusta, a municipalno uređenje s civitetom također vrlo rano. Asseria se kontinuirano razvija od prapovijesti do kasne antike dok u srednjem vijeku lokalno stanovništvo povremeno nastanjuje gradinu u reduciranom obliku.

- Ovogodišnji arheološki radovi provedeni su na sjevernom dijelu nalazišta na nekoliko pozicija. Odabir mikrolokacije za iskopavanje uvjetovan je zonama određenim u prošlogodišnjoj kampanji (istraživanja 2017.).

Položaj *Istočna mala vrata*

- Arheološka istraživanja bila su umjerena na iskopavanje urbanog tkiva u sjeveroistočnom dijelu grada, u neposrednoj blizini malih zasvođenih vrata. Na ovoj lokaciji (*Istočna mala vrata*), u iskapanjima od 1998. godine do danas, registrirani su nalazi iz prapovijesnog, antičkog i srednjovjekovnog razdoblja. Nastavak radova proveden je unutar ranocarskog arhitektonskog sklopa, i to na predjelu dvije prostorije na sjeverozapadnoj strani građevine (dokumentirane kao Prostorija 1A i 1B).
- Unutar prostorije 1A, istraživani su slojevi ispod razine temeljne stope zidova rimske građevine. U ovoj arheološkoj kampanji obuhvaćena je površina od 10 m². Tijekom iskopavanja otkriven je manji segment liburnske kuće s podnicom. Definiran je masivni suhozid izrađen od većih kamenih lomljenaca. Veći dio tog zida je uništen prilikom izgradnje rimskodobnog objekta. Jasno je vidljivo da su ostatci liburnskih zidova u izravnoj vezi s djelovima željeznodobnog objekta otkrivenog u prošlogodišnjoj kampanji.
- Prilikom detaljnog čišćenja podnice otkrivene su veće količine grube željeznodobne keramike. Ulomci posuda su uglavnom bez ukrasa, izuzev jednog fragmenta koji na obodu ima ukras izveden utiskivanjem. Na ovoj poziciji, uz jugozapadnu stranu suhozida zapažene su i veće količine životinjskih kostiju, uglavnom stoke sitnog zuba. Nakon istraživanja otkriveni objekt s podnicom zaštićen je geotekstilom.
- Na predjelu rimskodobne *prostorije* 1B izveden je veći arheološki zahvat. Istraživani su slojevi koji pripadaju antičkoj i prapovijesnoj fazi (slojevi dokumentirani kao stratigrafske jedinice 3-7). Tijekom istraživanja ranocarskih slojeva otkriven je veći broj keramičkih ulomaka. U sloju (stratigrafska jedinica 3) prevladavaju ulomci tegula, imbreksa te fragmenti raznolikih antičkih amfora. Od staklenih nalaza treba spomenuti dno zdjelice.
- U jugoistočnom dijelu rimskog objekta, na površini omeđenoj trima zidovima definirana je veća zona paljevinskog sloja. Detaljnim čišćenjem je utvrđeno da se na mjestu gdje je ustanovljena garež nalazi vatrište koje je pripadalo krušnoj peći. Prema sačuvanim ostacima vidljivo je da je peć bila jednostavna pravokutna oblika. Kao dio konstrukcije iskorišteni su pregradni zidovi rimskog objekta. Iznad sloja gareži

definiran je sloj žbuke koji je pripadao svodnoj konstrukciji. Na sloju gareži otkriveno je više ulomaka tegula, od kojih jedna ima očuvan dio pečata (LEG...). Nakon uklanjanja debelog sloja gareži, detaljno je očišćeno korito peći koje je napravljeno od žbuke čvrstih vezivnih svojstava (debljina korita: 10-15 cm). Unutar gareži otkriveno je nekoliko životinjskih kostiju, nekoliko ulomaka keramike i željezni čavao. Treba napomenuti da je u prošlogodišnjoj kampanji, unutar gareži otkriven rimski brončani novac (nečitak, druga polovina 1. stoljeća?).

- Nakon otkopavanja rimskodobnih slojeva (SJ 3-4), na ovoj mikrolokaciji definiran je prapovijesni stratum. U gabaritima istraživane antičke prostorije otkriven je dio objekta iz mlađeg željeznog doba. Radi se o nastavku objekta istraživanom u prošlogodišnjoj kampanji unutar *prostorije A*. Otkriven je jedan uzdužni zid (zid 28) koji se pruža u smjeru sjeverozapad-jugoistok, te kraći okomito vezan na njega (zid 29). Oba zida su rađena u suhozidu od većih kamenih lomljenca. U unutrašnjosti otkrivene prostorije otkrivena je podnica rađena od zapečene ilovače. Tijekom istraživanja unutar objekta je načinjen prokop radi stjecanja kontrolnih profila, u svrhu boljeg uvida u odnose liburnskih slojeva sa ranorimskim horizontom. Iz presjeka se jasno očitava da je podnica u više navrata obnavljana s tri veće naglašene preinake (vidljive razlike u strukturi i boji podnice, dokumentirano kao SJ 5a-c).
- U središtu istraživane površine, na udaljenosti 1,0 m od zida 28, unutar podnice otkriveno je dno pithosa koje je bilo sekundarno upotrijebljeno kao podloga za ognjište. Od sitnih arheoloških nalaza pronađenih unutar željeznodobnog objekta treba spomenuti nalaze grube neukrašene liburnske keramike, manji fragment slikane posude, te veće količine životinjskih kostiju i jedan jelenji rog. Iskopom unutar prokopa utvrđena je razina matična stijene, čime je registrirana značajna kosina unutar gradinskog naselja.
- U cilju boljeg razumijevanja novootkrivenog segmenta željeznodobnog objekta, započet je iskop na poziciji (P-1c) jugozapadno od zida 28. S obzirom da se s iskopom započelo pred kraj kampanje otkopani su tek mlađi slojevi. Na razini od 50 cm od humusnog sloja definirani su ostatci srednjovjekovnog suhozida (zid 30). Detaljno čišćenje i istraživanje novootkrivene arhitekture uslijedit će u sljedećoj arheološkoj kampanji. Nakon svršetka iskapanja svi otkriveni dijelovi arhitekture i segment liburnskog objekta zaštićeni su geotekstilom.

Položaj sjeverni bedem – kvadrant s unutrašnje strane bedema uz 4. Rimsku kulu

- U arheološkoj kampanji 2018. provedeni su istražni radovi na sjevernom djelu nalazišta. Iskapanja su usmjerena na područje prethodno istraživanog kvadranta uz 4. rimsku kulu (unutrašnje lice) u kojem je u otkriven segment srednjovjekovne prostorije (kampanja 2016. – 2017.). Radi se o objektu pravokutna tlocrta, rustične obrade, rađenog u suhozidu. Kako bi se što potpunije mogao sagledati novootkriveni kasnosrednjovjekovni horizont (14. i 15. stoljeće), kvadrant je proširen na zapadnoj strani. Obuhvaćena je površina od 15 m². Iskopom je ustanovljeno da se na zapadnoj strani ne nalazi nikakva čvrsta zidana struktura. Ostatci većeg, pravocrtno uslojenog kamenja otkriveni u prošlogodišnjoj kampanji, činili su temelje pregradnog zida. Nakon uklanjanja većih kamenja iskop je bio usmjeren na uklanjanje nasipa. Otkopavanjem sloja kamenja (urušeno kamenje sa suhozida), u nižim razinama definirani su suhozidi iz starije faze.
- Točna interpretacija novootkrivenih suhozida, na kojima počivaju temelji srednjovjekovnog objekta, bit će moguća nakon cjelovitog otkopavanja šireg areala. Od sitne arheološke građe u dokumentaciju je uvedeno ukupno 42 vrećice nalaza, od čega 13 vrećica čini keramika, 12 životinjske kosti, 2 cigle, 8 obrađeni kamen, 1 metalni predmet, 3 staklenih predmeta te 1 školjki. Uvedena su 3 posebna nalaza: 1 metalni nožić, ulomak prozorskog stakla, te obod keramičke posude sa ukrasom. Tijekom istraživanja na navedenoj lokaciji utvrđeno je 39 točaka različitih visina u različitim stratigrafskim jedinicama.

2. ZAŠTITA

2.1. Preventivna zaštita

U sklopu preventivne zaštite stakleni i keramički materijal sa lokaliteta *Asseria* pohranjen u čuvaonici muzeja prebačen je u nove kartonske kutije. Cjelokupna građa adekvatno je pohranjena u specijaliziranim depoima i u novoj kartonskoj ambalaži sukladno uvjetima propisanim za pohranu staklene građe.

2.3. Restauracija

Izvršen je konzervatorski i restauratorski rad na 8 staklenih primjeraka.

3. DOKUMENTACIJA

3.1. Inventarna knjiga

U inventarnu knjigu M++ upisana su 24 predmeta koja pripadaju antičkom i ranosrednjovjekovnom razdoblju. Radi se o staklenim predmetima otkupljenim iz privatne zbirke A. Grčića.

Po završetku službene revizije staklenog materijala, provedene u suradnji sa stručnom komisijom za reviziju iz Arheološkog muzeja u Zadru u 2018. godini načinjen je cjeloviti zapisnik o reviziji te je uslijedila kompletna analiza sakupljene dokumentacije.

U 2016. i 2017. godini pregledan je stakleni materijal smješten u čuvaonicama Muzeja antičkog stakla (3695 staklenih predmeta). Revidirana građa adekvatno je pohranjena u specijaliziranim depoima sukladno uvjetima propisanim za pohranu staklene građe. Uz postojeće oznake na kutijama u kojima se nalaze stakleni predmeti, djelatnici Arheološkog muzeja u Zadru iste su označili novim markacijama (primjer: MAS 1, MAS 2 ...). Tijekom revizije obilježeno je ukupno 528 kutija.

Revizija staklene građe izložene u stalnom postavu otpočela je 28. veljače 2017. i dovršena je 29. rujna 2017. godine. U tom periodu pregledano je svih 1540 staklenih predmeta izloženih u 33 vitrine. Prilikom revizije zapažene su manje nepravilnosti koje su bile uglavnom vezane uz krivo označene inventarne oznake (7 predmeta). Pri provedbi revizije staklene građe sve uočene nepravilnosti su ispravljene. Uz materijal koji se nalazi u čuvaonicama i postavu pregledana je i građa koja se nalazi u restauratorskoj radionici. Dana 3. ožujka 2017. godine registrirano je 26 staklenih predmeta koji su u procesu restauracije.

Službena revizija koju provode djelatnici Muzeja antičkog stakla u Zadru i Arheološkog muzeja Zadar nije zaključena jer slijedi pregled ostalog (nestaklenog) materijala (329 predmeta). Radi se o predmetima od kamena (urne, nadgrobni spomenici), keramike (tegule, urne, uljanice, posude), metala (pincete, novčići, ogledala) i kosti (igle, češljevi, pikside) koji su preuzeti za upotpunjenje stalnog postava.

3.2. Katalog muzejskih predmeta

Izvršena je stručna i kataloška obrada staklenih predmeta s antičke nekropole u Zadru (ukupno 130 primjeraka)

3.3. Fototeka

Pohranjeno je 517 digitalnih fotografija materijala korištenog za pripremu postava i kataloga izložbi

Pohranjeno je 835 digitalnih fotografija vezanih uz izložbenu djelatnost (postavljanje i otvaranje izložbi) i različita događanja (radionice, predavanja, Noć muzeja, Dan MAS-a, Dan otvorenih vrata MAS-a pod pokroviteljstvom Euroherc osiguranja) u prostoru muzeja.

755 digitalnih fotografija vezanih uz stručna putovanja djelatnika Muzeja antičkog stakla u Zadru

Ukupno je pohranjeno 2107 digitalnih fotografija.

U fototeku Arheološkog odjela Muzeja antičkog stakla pohranjene su 152 fotografije, a radi se o slikama pokretnih i nepokretnih nalaza s lokaliteta u Podgrađu kod Benkovca (*Asseria*) i antičkog nalazišta u Ulici Jurja Šižgorića (Rimski akvedukt Vrana – Zadar).

3.5. Videoteka

U programu S++ u fond *Videoteka* 2018. inventirano je 14 videozapisa, koji se odnose na video materijale korištene na postavu izložbi, video priloge iz medija uz otvorenja izložbi, promidžbene video materijale Turističke zajednice grada Zadra, korištene na festivalu *Intermuseum 2018.* u Moskvi i jedan film iz produkcije MAS-a, snimljen za međunarodni kongres AIHV 21 održan u Istanbulu.

3.6. Hemeroteka

Prikupljena su 454 članka, iz tiska i sa internetskih portala koji se odnose na Muzej antičkog stakla u Zadru u 2018. godini, digitalizirani su, inventirani su kao jedinice fonda te pohranjeni i zaštićeni. U programu S++ uneseni su svi članci zaključno sa 2016. godinom, broj dodanih novih jedinica je 1513 (V. Medić), a ukupan broj jedinica u fondu Hemeroteka unesenih u program S++ je 2463.

3.7. Planoteka i fond dokumentacijskih crteža

Za časopis *Asseria* 13 (za članak autora I. Borzić, A. Eterović Borzić):

- izrada plana dijela lokaliteta Asseria (uz Trajanova vrata) (J. Belevski)

- izrađeno i pohranjeno u bazu dokumentacijskih crteža: 103 tehnička crteža, 167 digitalnih crteža (V. Medić) keramičkih predmeta s lokaliteta *Asseria*, Podgrađe kod Benkovca

Za časopis *Asseria 14* (za članak autora A. Kurilić, B., Štefanac):

- crtanje kamenog spomenika – *Faustina* – 1 tehnički crtež, 1 digitalni crtež (V. Medić)

Za potrebe monografije *Rimsko staklo Aserije* autora I. Fadića i B. Štefanca digitalno je obrađeno 120 tehničkih crteža staklenih predmeta (*Asseria* – Arheološki muzej Split) (V. Medić)

Lokalitet Trgovački centar Relja, Zadar, 2005. – crtanje staklenih predmeta (V. Medić):

- 2 tehnička crteža i 2 digitalna crteža

Studijska zbirka novovjekovnog stakla – crtanje staklenih predmeta (V. Medić):

- 11 tehničkih crteža i 11 digitalnih crteža

Lokalitet Caska, Pag, 2004., 2005., 2006., 2007.– crtanje staklenih predmeta (V. Medić):

- 29 tehničkih i 29 digitalnih crteža

Za potrebe kataloga izložbe *Istočnomediterransko staklo – Kolekcija Ante Grčića* autora I. Fadića i B. Štefanca nacrtana su 31 stakleni predmet (V. Medić):

- 31 tehnički i 31 digitalni crtež

U fond dokumentacijskih crteža pohranjen je 177 tehnički crtež i 361 digitalni crtež.

Prilikom rada na dokumentiranju arheološkog istraživanja na lokalitetu *Asseria* – Podgrađe kod Benkovca (J. Belevski) (od 3. listopada do 31. listopada 2018. godine) izrađeno je 6 planova na poziciji Istočnih vrata, te 3 plana na poziciji sjeveroistočnog dijela grada u različitim mjerilima i formatima. Sva dokumentacija je digitalizirana i pohranjena u fond dokumentacijskih crteža lokaliteta *Asseria*.

Ukupno je nacrtano 177 predmeta, digitalno je nacrtan 361 crtež. Izrađeno je 10 planova.

4. KNJIŽNICA

4.1. Nabava

Tijekom 2018. godine nabavljeno je 44 jedinice građe, od čega su 33 nova naslova monografija, 1 broj novog časopisa te 10 novih brojeva redovnih časopisa. Građa je nabavljena razmjenom publikacija sa partnerskim ustanovama, darom ili vlastitim izdanjem.

4.2. Stručna obrada knjižničnog fonda

Nabavljena građa stručno je obrađena u programu Crolist. Izrađena su ukupno 34 nova kataložna zapisa, te nadopunjeno 10 postojećih zapisa.

4.3. Zaštita knjižnične građe

Postojeća građa očišćena je od prašine, a dio građe izmješten je na prikladnije mjesto zbog izloženosti direktnoj sunčanoj svjetlosti.

4.4. Služba i usluge za korisnike

Rad s korisnicima unutar ustanove: pretraživanje kataloga, domaćih i stranih online baza podataka iz različitih znanstvenih područja za potrebe stručnog rada djelatnika.

5. STALNI POSTAV

5.2. Izmjene stalnog postava

Na stalnom postavu nisu izvedene nikakve izmjene. Postav je otvoren za javnost 5. svibnja 2009. prigodom otvorenja Muzeja (stručna koncepcija: dr. sc. I. Fadić).

6. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

Stručna i kataložna obrada staklenih predmeta s antičke nekropole u Zadru (ukupno 130 primjeraka)

- stručna i kataloška obrada materijala sa lokaliteta Zadar – Benkovačka cesta 1975., Starigrad i Aserija (ukupno 15 primjerka)
- pranje, popisivanje i stručna obrada arheološkog materijala s lokaliteta Palača Cedulin u Zadru. U 2018. godini obrađena su 72 predmeta.
- Keramički materijal s lokaliteta Asseria, privremeno pohranjen u čuvaonici Muzeja antičkog stakla, prebačen je u novu kartonsku ambalažu. Nakon obrade materijal će biti prebačen u Zavičajni muzej u Benkovcu.
- stručna obrada arheološkog materijala s lokaliteta Rimski akvedukt Vrana – Zadar u ulici Jurja Šižgorića

6.3. Revizija građe

Po završetku službene revizije staklenog materijala, provedene u suradnji sa stručnom komisijom za reviziju iz Arheološkog muzeja u Zadru u 2018. godini načinjen je cjeloviti zapisnik o reviziji te je uslijedila kompletna analiza sakupljene dokumentacije.

Revizija staklene građe izložene u stalnom postavu otpočela je 28. veljače 2017. i dovršena je 29. rujna 2017. godine. U tom periodu pregledano je svih 1540 staklenih predmeta izloženih u 33 vitrine. Prilikom revizije zapažene su manje nepravilnosti koje su bile uglavnom vezane uz krivo označene inventarne oznake (7 predmeta). Pri provedbi revizije staklene građe sve uočene nepravilnosti su ispravljene. Uz materijal koji se nalazi u čuvaonicama i postavu pregledana je i građa koja se nalazi u restauratorskoj radionici. Dana 3. ožujka 2017. godine registrirano je 26 staklenih predmeta koji su u procesu restauracije.

Službena revizija koju provode djelatnici Muzeja antičkog stakla u Zadru i Arheološkog muzeja Zadar nije zaključena jer slijedi pregled ostalog (nestaklenog) materijala (329 predmeta). Radi se o predmetima od kamena (urne, nadgrobni spomenici), keramike (tegule, urne, uljanice, posude), metala (pincete, novčići, ogledala) i kosti (igle, češljevi, pikside) koji su preuzeti za upotpunjenje stalnog postava.

6.6. Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima

Djelatnici Muzeja antičkog stakla u Zadru (dr. sc. Ivo Fadić, dr. sc. Berislav Štefanac, dr. sc. Vedrana Jović Gazić, Šime Perović, Marko Štefanac) sudjelovali su na međunarodnom znanstvenom kongresu AIHV – a, Istanbul (rujan 2018.).

- *Early imperial roman non-blown glass from the area of Ancient Liburnia* (B. Štefanac)
- *Experimental approach to making early roman free-blown glass forms* (B. Štefanac i M. Štefanac)
- *Glass finds from the Late Roman necropolis in Zmajevac (Croatia)* (Š. Perović)
- *Mapping of 17th century glass lamps on the eastern Adriatic coast – cesendello type (hanging lamp)* (V. Jović Gazić)

Viši restaurator Šime Perović u svibnju 2018. godine aktivno je sudjelovao na 10. Susretima preparatora i restauratora HMD-a, u Zagrebu, izlaganjem postera pod naslovom: *Restauracija skulpture 'Rastavljena sfera' Vjenceslava Richtera*.

Viša dokumentaristica Jadranka Belevski sudjelovala je na 7. izdanju manifestacije video/filma MUVI: muzeji – video – film i prvom festivalu multimedijских i web projekata MUVI LAB, koje je održano 6. i 7. prosinca 2018. godine u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu. Organizator manifestacije je Muzejski dokumentacijski centar.

Muzej antičkog stakla u Zadru u lipnju 2018. godine bio jedan od sudionika na međunarodnom festivalu *Intermuseum* 2018. u Moskvi. Međunarodni festival *Intermuseum* ove je godine održan po dvadeseti put od 31. svibnja do 3. lipnja 2018. godine, a osnivač i organizator je Ministarstvo kulture Ruske federacije. Na festivalu, koji je jedan od najvećih na svijetu, predstavilo se 425 muzeja iz cijelog svijeta. Na festivalu su sudjelovali djelatnici MAS-a dr. sc. Ivo Fadić, dr. sc. Berislav Štefanac, Jadranka Belevski i Anamarija Eterović Borzić). U sklopu edukativnog programa na okruglom stolu Foruma slavenskih zemalja Dr. sc. Ivo Fadić i Dr. sc. Berislav Štefanac održali su predavanje pod naslovom *Museum of ancient glass – Challenges and rewards*.

6.7. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika

B. Štefanac, Novi Faustinin natpis iz Zadra / An Inscription Recently Found in Zadar Dedicated to Faustina Augusta, *Asseria*, Vol. 14 / 2018., 67-98 (koautor: A. Kurilić)

B. Štefanac, Palača Cedulin u građevnom sklopu bivše vojne bolnice u Zadru, *Zbornik Dana Cvita Fiskovića VII, Likovne umjetnosti, arhitektura i povijesni identiteti*, Zagreb 2018., 65-83.

I. Fadić, B. Štefanac, *Istočnomediteransko stakla – Kolekcija A. Grčića*, Zadar.

V. Jović Gazić, 2018. Glass lamps in Croatia: Typological overview from Antiquity to the Modern Era. In: Barovier Mentasti, Rosa and Tonini, Cristina (eds.), *ATTI dell'Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti. Classe di scienze fisiche, matematiche e naturali, 176–I, Study Days on Venetian Glass, Venetian Filigrana Glass through the Centuries*, Venezia, 123-137.

V. Jović Gazić, B. Štefanac, 2018. *Staklene svjetiljke kroz vrijeme: staklene svjetiljke u Hrvatskoj od 1. do 19. stoljeća / Glass lamps across time: glass lamps in Croatia from the 1st to the 19th century*. Zadar.

Š. Perović, Restauracija skulpture „Rastavljena sfera“ Vjenceslava Richtera, *Materijali 10. Susreta restauratora i preparatora HMD-a*, Zagreb, 2018.

B. Lovrić, Objavljeni prikazi Boga Merkura na području Hrvatske u rimskoj provinciji Dalmaciji, *Asseria 14*, 2016.

J. Belevski, *Ljudi od stakla / Pregled umjetnika i izložbi suvremene umjetnosti stakla u Muzeju antičkog stakla u Zadru od 2009. do 2018.*, Zadar.

J. Belevski, Muzej antičkog stakla u Zadru domaćin dodjele 3. Nagrade „Živa“ za najbolji slavenski muzej Foruma slavenskih kultura, *Informatica museologica 48*, 2017., 238-242.

6.9. Stručna pomoć i konzultacije

Stručni djelatnici Muzeja antičkog stakla u Zadru svakodnevno pružaju stručnu pomoć i konzultacije studentima arheologije i povijesti umjetnosti. Viši kustos dr. sc. Berislav Štefanac tijekom 2018. godine održao je stručne konzultacije sa 8 studenata arheologije. Sa studentima povijesti umjetnosti proveden je i praktični rad u studijskom depou. Praktični rad je izveden u razdoblju u ožujku i travnju 2018. godine.

6.10. Urednički poslovi, recenzije knjiga i članaka

Ravnatelj dr. sc. Ivo Fadić urednik je svih muzejskih izdanja 2018. godine kao i recenzent u časopisima Arheološkog muzeja Istre u Puli (*Histria Archaeologica*) te Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru (*Miscellanea Hadriatica et Mediterranea*). Dr. sc. Ivo Fadić recenzirao je i knjigu autora Ante Jurića *Ravni kotari i Bukovica*. Viša kustosica dr. sc. V. Jović Gazić bila je recenzent za Studije Muzeja Mimara (br. 45).

6.11. Djelovanje u strukovnim društvima

Stručni djelatnici Muzeja antičkog stakla članovi su Hrvatskog arheološkog društva (HAD), Međunarodne organizacije za proučavanje povijesti staklarstva (AIHV), Hrvatskog muzejskog društva (HMD) i Međunarodne organizacije za muzeje (ICOM).

6.12. Informatički poslovi muzeja

U Muzeju antičkog stakla u Zadru redovno se ažuriraju muzejska događanja na web-stranici i društvenim mrežama.

7. ZNANSTVENI RAD

7.2. Publicirani znanstveni radovi

B. Štefanac, Novi Faustinin natpis iz Zadra / An Inscription Recently Found in Zadar Dedicated to Faustina Augusta, *Asseria*, Vol. 14 / 2018., 67-98 (koautor: A. Kurilić)

7.3. Znanstveno usavršavanje

Tijekom 2018. godine viši restaurator Š. Perović nastavio je poslijediplomski doktorski studij na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

1. *Stakleno blago Akvileje* (Museo Archeologico Nazionale di Aquileia, koordinator Š. Perović)
2. *Magistra ludi* autorice Đurđice Horvat
3. *Čuvari duha* autora Petera Lendvaia
4. *Istočnomediteransko staklo / Kolekcija Ante Grčića* autora I. Fadića i B. Štefanca
5. *Ljudi od stakla / Pregled umjetnika i izložbi suvremene umjetnosti stakla u Muzeju antičkog stakla u Zadru od 2009. do 2018.* autorice J. Belevski
6. *Staklene svjetiljke kroz vrijeme* autora V. Jović Gazić i B. Štefanca:
7. *Helenistička reljefna keramika iz Sikula* (Muzej grada Kaštela)

8. *Više od svjetla i soli: 200 godina hrvatskih svjetionika* (Hrvatski pomorski muzej Splitu i Plovput d.o.o)
9. *Sveta obitelj / Sagrada familia – Posvećeno Slavomiru Drinkoviću*, (autorica G. Drinković)

10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

10.1. Tiskovine

Katalozi izložbi:

1. *Stakleno blago Akvileje*
2. *Magistra ludi*
3. *Čuvari duha*
4. *Istočnomediteransko staklo / Kolekcija Ante Grčića*

Publikacije:

1. *Reljefno staklo – Staklo puhanu u kalup iz antičke Liburnije*
2. *Vodič po Muzeju antičkog stakla u Zadru*
3. *Ljudi od stakla / Pregled umjetnika i izložbi suvremene umjetnosti stakla u Muzeju antičkog stakla u Zadru od 2009. do 2018.*
4. *Staklene svjetiljke kroz vrijeme*

Časopis:

1. Časopis *Asseria* 13, 2015.

10.2. Audiovizualna građa

U programu S++ u fond *Videoteka* 2018. inventirano je 14 videozapisa, koji se odnose na video materijale korištene na postavu izložbi, video priloge iz medija uz otvorenja izložbi, promidžbene video materijale Turističke zajednice grada Zadra, korištene na festivalu *Intermuseum 2018.* u Moskvi i jedan film iz produkcije MAS-a, snimljen za skup AIHV 21 održan u Istanbulu.

10.3. Elektroničke publikacije

- *Stakleno blago Akvileje*

- *Durđica Horvat – Magistra ludi*
- *Peter Lendvai – Čuvari duha*
- *Istočnomediteransko staklo / Kolekcija Ante Grčića*, Ivo Fadić, Berislav Štefanac
- *Reljefno staklo – Staklo puhano u kalup iz antičke Liburnije*, Ivo Fadić, Berislav Štefanac
- *Asseria 13*, 2015.
- *Vodič po Muzeju antičkog stakla u Zadru*
- *Ljudi od stakla / Pregled umjetnika i izložbi suvremene umjetnosti stakla u Muzeju antičkog stakla u Zadru od 2009. do 2018.*, Jadranka Belevski
- *Staklene svjetiljke kroz vrijeme*, Vedrana Jović Gazić, Berislav Štefanac

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

11.1. Vodstva

U Muzeju antičkog stakla u 2018. Godini obavljeno je ukupno 118 stručnih vodstava.

11.3. Radionice i igraonice

Tijekom 2018. godine u Muzeju antičkog stakla održano je 6 pedagoških radionica. Među njima ističemo radionice u sklopu izložbe *Istočnomediteransko staklo – Kolekcija Ante Grčića* otvorene 04. prosinca 2018. u Muzeju antičkog stakla u Zadru održana je pedagoška radionica na temu antičkog stakla istočnomediteranske provenijencije pod naslovom *Djeca i Muzej – edukacija i crtanje* koju je vodila A. Gorenc (5. – 7. prosinca 2018. u 9 h). Organizatori programa bili su Muzej antičkog stakla i Osnovna škola Petra Preradovića u Zadru. U program su bili uključeni učenici prvih razreda. Radionicu je pratio iznimno zanimljiv i raznoliki tematski sadržaj uz demonstraciju puhanja stakla u muzejskoj staklarskoj radionici (staklopuhač M. Štefanac). Tijekom demonstracije puhanja učenici su se upoznali sa staklenom sirovinom, alatima te pećima za taljenje i izradu stakla.

U prosincu 2018. godine B. Lovrić i I. Matković su organizirale i održale edukativnu dječju radionicu oslikavanja staklenih kuglica na temu Božićnih blagdana, na kojoj su sudjelovala djeca predškolske dobi do uzrasta nižih razreda osnovnih škola. Radionice su održane za 25 grupa (ukupno 500 djece) iz raznih škola i vrtića s područja grada Zadra.

11.4. Ostalo

U Muzeju antičkog stakla u Zadru za potrebe programa Eksperimentalna arheologija napravljen je kratkometražni dokumentarni film *Eksperimentalna arheologija II – eksperimentalni pristup u izradi slobodno puhanih predmeta* (snimio M. Gospić). Predmete je izradio staklopuhač M. Štefanac. Film je predstavljen na Međunarodnom kongresu u Istanbulu (L'Association internationale pour l'histoire du verre – AIHV, rujna 2018.)

Viši kustos dr. sc. Berislav Štefanac 21. rujna 2018. imenovan je mentorom studentici povijesti Anamariji Gorenc. U šestomjesečnom razdoblju (lipanj – prosinac 2018.) sa studenticom su se svakodnevno provodile stručne konzultacije i praktični rad.

Viša dokumentaristica J. Belevski imenovana je mentorom pripravnici Valeriji Medić. Sa pripravnicom su se svakodnevno provodile stručne konzultacije i praktični rad.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

12.1. Objave uu tiskanim i elektroničkim medijima

Prigodom 9. obljetnice Muzeja antičkog stakla u Zadru 03. svibnja 2018. održana je press konferencija za novinare. Na konferenciji je predstavljen bogat i sadržajan program kojem pripadaju otvorenja izložbi *Ljudi od stakla* autorice Jadranka Belevski te izložba *Čuvari duha* mađarskog umjetnika Petera Gergeli Lendvaia. Najavljen je i besplatan ulaz kao i popusti na suvenire i publikacije. Istaknuto je da posjetitelje očekuju zanimljiva događanja (tri radionice – puhanje stakla, izrada staklenog nakita na plameniku te izrada staklenih minijatura na plameniku). Osim toga, najavljen je i tradicionalni turnir u trilji u suradnji sa OŠ Bartula Kašića te koncert zadarskih džezera *Black Coffee* u 20 sati.

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

U 2018. godini Muzej antičkog stakla sudjelovao je u 22 radio emisije i na 44 TV priloga (HRT, RTL, Nova TV, Mreža TV, N1 TV, HRT Radio Zadar, Novi radio ...)

12.5. Koncerti i priredbe

Koncert prigodom Noći muzeja 26. siječnja 2018. – *Combo blues band*

Koncert prigodom 9. obljetnice 5. svibnja 2018. – jazz sastav *Black Coffie*

Koncert prigodom Dana otvorenih vrata 23. kolovoza 2018. – klapa *Zadarski kantuni*

Koncert prigodom božićnih blagdana – prosinac 2018. – *Mješoviti pjevački zbor Condura Croatica*

12.6. Djelatnost klubova i udruga

Tijekom 2018. Godine Muzej antičkog stakla u Zadru surađivao je s brojnim klubovima i udrugama.

13. MARKETINŠKA DJELATNOST

Zahvaljujući marketinškom radu Muzej je bio značajno prisutan u medijima. U fondu Hemeroteke prikupljena su 454 članka, iz tiska i sa internetskih portala. Tome su pridonijela i brojna događanja tijekom cijele godine. Sva događanja su popraćena plakatima i pozivnicama (16 plakata i 9 pozivnica na brojne adrese).

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

TIP POSJETITELJA	STALNI POSTAV	POVREMENE IZLOŽBE	MUZEJSKE IZLOŽBE U DRUGIM SREDINAMA	IZDVOJENE ZBIRKE I LOKALITETI	UKUPNO STALNI POSTAV + IZLOŽBE	EDUKACIJSKI PROGRAMI	MANIFESTACIJE, OTVORENJA, PROMOCIJE, AKCIJE i DRUGI PROGRAMI	NOĆ MUZEJA	MEĐUNARODNI DAN MUZEJA	UKUPNO	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
ODRASLI (pojedinačni posjet)	5,882	3,751			9,633	116	236			352	9,985
KARTA S POPUSTOM POJEDINAČNI POSJET (djeca, mladi, umirovljenici,...)	867	539			1,406	216	115			331	1,737
GRUPE - odrasli (broj osoba)	452	236			688		86			86	774
GRUPE - predškolski uzrast (broj osoba)	149	31			180	120	25			145	325
GRUPE - osnovna škola (broj osoba)	4,505	816			5,321	482	232			714	6,035
GRUPE - srednja škola(broj osoba)	1,213	786			1,999	125	176			301	2,300
GRUPE - studenti (broj osoba)	284	123			407	208	43			251	658
OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA (broj osoba)	64	41			105	23	16			39	144
OBITELJSKA ULAZNICA (broj osoba)					0					0	0
STRANI TURISTI (pojedinačno i grupno)	10,244	6,779			17,023	7	55			62	17,085
BESPLATAN ULAZ (od ukupnog broja)	8,038	3,456			11,494	357	4,856	5,037		10,250	21,744
UKUPNO:	23,660	13,102	0	0	36,762	1,297	984	0	0	2,281	39,043

15. FINANCIJE

15.1. Izvori financiranja

- Ministarstvo kulture RH za 2018 godinu – 61,24 %
- Lokalna uprava i samouprava – Grad Zadar, Grad Benkovac, Zadarska Županija, Turistička zajednica grada Zadra – 13,10 %;
- Trgovačka društva – 0,03 %
- Tekuća pomoć HZZ – 0,61 %
- vlastiti prihodi – 25,02 %